

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COLEGIUL DE CONDUCERE

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București

Către

Completul competent să judece recursul în interesul legii,

În temeiul art. 514 din Codul de procedură civilă, vă supunem atenției sesizarea de recurs în interesul legii formulată de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării asupra următoarei probleme de drept care a fost soluționată diferit de instanțele judecătorești în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 414 din Codul de procedură civilă.

Problema de drept ce a creat divergența de practică judiciară vizează admisibilitatea exercitării căii extraordinare de atac a recursului împotriva încheierilor prin care a fost întrerupt cursul judecății, pronunțate de instanțele de apel, în situația în care apelul este ultima cale de atac.

Dispoziții legale incidente:

Art. 414. (1) *Asupra suspendării judecării procesului instanța se va pronunța prin încheiere, care poate fi atacată cu recurs, în mod separat, la instanța ierarhic superioară. Când suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, hotărârea este definitivă.*

(2) *Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, atât împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea, cât și împotriva încheierii prin care s-a dispus respingerea cererii de repunere pe rol a procesului.*

- 1. Într-o primă opinie,** s-a apreciat că este inadmisibil recursul formulat împotriva încheierii de suspendare a judecății cauzei, pronunțate de o curte de apel, în cazul în care această instanță judecă în ultimă cale de atac.
- 2. Într-o altă opinie,** s-a statuat în sensul că recursul formulat împotriva încheierii prin care a fost suspendată judecata, este admisibil, indiferent că încheierea de suspendare a fost

pronunțată de instanța de apel într-o cauză în care hotărârea ce urma a se da asupra fondului, este sau nu definitivă.

Motivele reținute de către completele de judecată în sprijinul fiecăreia dintre opinii.

În argumentarea primei opinii, respectiv a inadmisibilității exercitării căii de atac a recursului, s-a reținut că potrivit prevederilor art. 124 alin. (2) Cod procedură civilă¹, incidentele procedurale se soluționează de instanța în fața căreia se invocă, astfel încât hotărârilor prin care acestea se soluționează le este aplicabil, ca regulă, regimul juridic al hotărârilor pronunțate de acea instanță, inclusiv în privința căilor de atac, respectiv a condițiilor și termenelor prevăzute de lege pentru declararea căilor de atac, în virtutea principiului *accessorium sequitur principale*, ceea ce înseamnă că derogările trebuie să fie expres prevăzute de lege.

Art. 414 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ce reglementează hotărârea dată asupra suspendării judecății, conține o excepție de la principiul *accessorium sequitur principale* în ceea ce privește regimul juridic al căii de atac în privința acestui incident procedural, astfel încât, fiind o normă de excepție, este de strictă interpretare și aplicare.

Derogarea instituită prin această normă privește exclusiv calea de atac – în sensul că este vorba despre recurs, chiar dacă hotărârea asupra fondului este susceptibilă de apel - și posibilitatea exercitării separate a acesteia [ca derogare de la dispozițiile art. 466 alin. (4) Cod procedură civilă²].

Legiuitorul nu a intenționat, însă, vreo derogare în privința termenului de exercitare a căii de atac, dar nici în ceea ce privește admisibilitatea căii de atac în situațiile în care hotărârea de fond nu este supusă apelului sau recursului. O asemenea excepție ar fi trebuit expres prevăzută, astfel cum legiuitorul a procedat în cazul altor incidente procedurale [de exemplu, în cazul recuzării, prin dispozițiile art. 53 alin. (1) Cod procedură civilă³], ceea ce nu s-a întâmplat în ipoteza suspendării judecății.

Ca atare, în absența unei derogări exprese, nu se poate considera că recursul este admisibil și în acele situații în care hotărârea de fond este definitivă.

De asemenea, s-a mai reținut că art. 21 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012, prevede că

¹ Art. 124. - (2) Incidentele procedurale sunt soluționate de instanța în fața căreia se invocă, în afară de cazurile în care legea prevede în mod expres altfel.

² Art. 466. - (4) Împotriva încheierilor premergătoare nu se poate face apel decât odată cu fondul, afară de cazul când legea dispune altfel.

³ Art. 53. - (1) Încheierea prin care s-a respins recuzarea poate fi atacată numai de părți, odată cu hotărârea prin care s-a soluționat cauza. Când această din urmă hotărâre este definitivă, încheierea va putea fi atacată cu recurs, la instanța ierarhic superioară, în termen de 5 zile de la comunicarea acestei hotărâri.

„secția I civilă, secția a II-a civilă și secția de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege, precum și recursurile declarate împotriva hotărârilor nedefinitive sau a actelor judecătorești, de orice natură, care nu pot fi atacate pe nicio altă cale, iar cursul judecătii a fost întrerupt în fața curților de apel”.

În consecință, nici acest temei din legea specială nu ar permite reținerea caracterului admisibil al recursului întrucât, pe de o parte, încheierea de suspendare a soluționării apelului nu este o hotărâre nedefinitivă, iar pe de altă parte, o hotărâre judecătorească (încheierea de suspendare) nu poate fi calificată drept un act judecătorec, de orice natură, teza finală a textului citat fiind alternativă ipotezei hotărârii nedefinitive și, prin urmare, aplicabilă situațiilor în care obiectul recursului este un alt act al instanței decât o hotărâre judecătorească nedefinitivă [hotărârile judecătorești fiind sentințe, decizii ori încheieri, conform art. 424 alin. (1) - (5) Cod procedură civilă].

În acest sens a se vedea deciziile Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 126 din 22.01.2016 (cu opinie separată în sensul admisibilității căii de atac și a constatării nulității recursului pentru neîncadrarea criticilor în motivele de recurs prevăzute de art. 488 Cod procedură civilă), nr. 1311 din 15.05.2015, nr. 2405 din 26.09.2014 precum și decizia Secției a II-a civilă nr. 2550 din 10.12.2015, prin care a fost respins ca inadmisibil recursul formulat împotriva încheierii prin care fusese suspendată judecata apelului.

În argumentarea celei de-a doua opinii, s-a reținut că recursul împotriva unei încheieri de suspendare a judecătii cauzei pronunțată de o judecătorie, un tribunal sau o curte de apel este admisibil, indiferent că procesul se finalizează cu o hotărâre nedefinitivă sau definitivă, întrucât norma cuprinsă în teza I a alin. (1) al art. 414 Cod procedură civilă nu face distincție, după cum încheierea de suspendare a judecătii este pronunțată într-o cauză în care hotărârea care finalizează procesul este sau nu definitivă.

Textul reglementează o singură excepție de la regula posibilității atacării separate a încheierii de suspendare a judecătii cauzei, respectiv potrivit tezei a II-a a alin. (1) al art. 414 Cod procedură civilă, numai când suspendarea judecătii a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, hotărârea fiind definitivă, iar recursul declarat împotriva unei încheieri de suspendare a judecătii cauzei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție este inadmisibil.

Prin urmare, alin. (1) al art. 414 Cod procedură civilă prevede expres și neechivoc că măsura suspendării judecării oricărui proces, cu excepția celui care se desfășoară în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, este supusă căii de atac a recursului.

Voința legiuitorului de a reglementa expres o cale de atac împotriva încheierii de suspendare a cursului procesului este justificată de necesitatea de a supune cenzurii instanței superioare orice prelungire de natură a afecta termenul rezonabil de soluționare a cauzei, componentă a dreptului la un proces echitabil, la care face referire art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale.

Regula, în ceea ce privește calea de atac împotriva încheierii de suspendare a cursului procesului, instituită de art. 414 alin. (1) teza I Cod procedură civilă, este aceea că încheierea poate fi atacată cu recurs, în mod separat de hotărârea care se pronunță pe fondul cauzei, la instanța ierarhic superioară, singura excepție de la această regulă fiind menționată în teza a II-a a art. 414 Cod procedură civilă.

Criteriile de identificare a instanței competente a se pronunța asupra incidentului procedural al suspendării procesului și asupra recursului declarat împotriva încheierii pronunțate de această instanță sunt exprimate neechivoc în cuprinsul art. 414 alin. (1) Cod procedură civilă, motiv pentru care acest articol trebuie interpretat potrivit principiului "*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*".

O interpretare sistematică a art. 414 alin. (1) Cod procedură civilă, realizată în scopul limitării căii de atac a recursului în funcție de căile de atac care pot fi exercitate împotriva hotărârii care se va pronunța în procesul în care s-a ivit incidentul procedural al suspendării, se îndepărtează de la scopul urmărit de legiuitor și adaugă la lege.

De vreme ce legiuitorul a prevăzut expres în teza a II-a a art. 414 alin. (1) Cod procedură civilă că nu este deschisă calea de atac a recursului numai în cazul în care suspendarea a fost dispusă de Înalta Curte de Casație și Justiție, nu poate fi primită nici o altă interpretare menită să lărgască interdicția de a exercita recurs.

Totodată, s-a mai reținut că nici art. 124 alin. (2) Cod procedură civilă nu limitează aplicarea art. 414 alin. (1) din același cod, întrucât nu stabilește o interdicție expresă de formulare a recursului împotriva încheierii prin care s-a dispus sau menținut suspendarea cursului procesului, ci se referă doar la competența de soluționare a incidentelor procedurale (în categoria cărora intră și suspendarea procesului).

Mai mult, textul art. 414 din Codul de procedură civilă dă competența de soluționare a recursului în favoarea instanței ierarhic superioare celei menționate în art. 124 alin. (2), deci vine în completarea acestui articol, astfel că nu există nici un argument care să susțină concluzia că art. 124 alin. (2) ar limita în vreun mod aplicabilitatea art. 414 Cod procedură civilă.

Altfel spus, art. 124 alin. (2) și art. 414 alin. (1) Cod procedură civilă reglementează competența de soluționare a cererii de suspendare a procesului, respectiv a recursului declarat împotriva încheierii prin care se dispune această măsură. Prin urmare, nu există nici un argument care să susțină concluzia că încheierilor care soluționează incidentele procedurale le este aplicabil,

ca regulă, regimul juridic al hotărârilor pronunțate pe fond de acea instanță, inclusiv în privința căilor de atac, și care să atragă aplicarea în cauză a principiului „*accessorium sequitur principale*”.

Nici art. 21 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 76/2012, nu prevede o astfel de posibilitate.

Conform acestui text de lege, „secția I civilă, secția a II-a civilă și secția de contencios administrativ și fiscal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție judecă recursurile împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege, precum și recursurile declarate împotriva hotărârilor nedefinitive sau a actelor judecătorești, de orice natură, care nu pot fi atacate pe nicio altă cale, iar cursul judecății a fost întrerupt în fața curților de apel”.

De vreme ce în noțiunea de „hotărâre”, la care se referă prima teză a acestui articol, intră și încheierile, astfel cum sunt enumerate în art. 424 alin. (5) Cod procedură civilă, iar art. 414 alin. (1) instituie o cale de atac explicită pentru ipoteza întreruperii cursului judecății în ipoteza suspendării acestuia, teza a II-a a art. 21 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 nu este aplicabilă.

Prin urmare, art. 21 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 nu împiedică formularea recursului împotriva încheierilor prin care se suspendă cursul procesului pendinte în fața instanțelor care vor pronunța pe fond hotărâri definitive.

În acest sens, a se vedea deciziile Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 138 din 16.01.2015 (cu opinie separată în sensul respingerii ca inadmisibil a recursului), nr. 1305 din 15.05.2015 (cu opinie separată în sensul respingerii ca inadmisibil a recursului), nr. 1306 din 15.05.2015 (cu opinie separată în sensul respingerii ca inadmisibil a recursului),

De asemenea în jurisprudența Secției I civile au fost identificate decizii, prin care au fost soluționate recursurile formulate împotriva încheierilor pronunțate de curțile de apel, prin care fusese dispusă măsura suspendării cauzei – fără însă a fi dezvoltate motive în favoarea admisibilității recursului, acest aspect rezultând implicit din însuși faptul analizării fondului criticilor invocate -, și anume : deciziile nr. 41 din 19.01.2016, nr. 180 din 28.01.2016, prin care recursurile au fost respinse ca nefondate și deciziile nr. 271 din 27.01.2015, nr. 721 din 12.03.2015, nr. 787 din 18.03.2015, nr. 1083 din 23.04.2015, nr. 1444 din 28.05.2015, nr. 1445 din 28.05.2015, nr. 2070 din 07.10.2015, prin care recursurile au fost admise, încheierile recurate fiind casate și trimise cauzele curților de apel în vederea continuării judecății.

Totodată în jurisprudența Secției a II-a civile au fost identificate deciziile nr. 1562 din 05.06.2015, nr. 1253 din 06.05.2015, nr. 1682 din 17.06.2015, nr. 2285 din 10.11.2015, prin care recursul a fost admis, fiind casată încheierea curții de apel și trimisă cauza spre continuarea judecății,

sau respins ca nefondat prin deciziile nr. 592 din 17.03.2016, nr. 323 din 11.02.2016, nr. 1821 din 16.09.2015, nr. 1778 din 25.06.2015.

La nivelul Secției de contencios administrativ și fiscal, până la acest moment, a fost identificată decizia nr. 1359 din 22.04.2016, prin care a fost respins ca nefondat recursul formulat împotriva încheierii prin care curtea de apel dispusese suspendarea judecării recursului, nediscutându-se, însă, aspecte legate de admisibilitatea / inadmisibilitatea căii de atac declarate împotriva hotărârii de suspendare pronunțate de curtea de apel.

În susținerea prezentei cereri, atașăm hotărârile judecătorești, prin care s-au pronunțat soluții diferite asupra problemei de drept supuse analizei.

Judecător Cristina Iulia Tarcea
Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție

Judecător Ionuț Matei
Vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție

Judecător Ștefan Pistol

Judecător Ioana Bogdan

Judecător Ana Maria Dascălu

Judecător Doina Popescu

Judecător Simona Camelia Marcu

Judecător dr. Nela Petrișor